

hyv. 2.3.2022

TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2021

Opintotuen
muutoksenhakulautakunta

SISÄLLYSLUETTELO

1.	OPINTOTUEN MUUTOKSENHAKULAUTAKUNTA	1
1.1.	JOHDON KATSAUS VUOTEEN 2021	1
1.2.	MUUTOKSENHAKULAUTAKUNNAN TEHTÄVÄ JA TOIMINTA	1
1.3.	MUUTOKSENHAKULAUTAKUNNAN TOIMINTAYMPÄRISTÖ	2
2.	TULOKSELLISUUS	3
2.1.	TOIMINNAN VAIKUTTAVUUS	3
2.2.	TOIMINNAN TEHOKKUUS	4
2.2.1.	PÄÄTÖSTEN MÄÄRÄ JA KÄSITTELYAIKA (TUOTTAVUUS)	4
2.2.2.	TOIMINNAN TALOUDELLISUUS	4
2.3.	HENKILÖSTÖ	4
3.	SISÄISEN VALVONNAN ARVIOINTI- JA VAHVISTUSLAUSUMA	5

LIITTEET

1) Saapuneet, ratkaistut, vireillä	6
2) Käsittelyaika	7
3) Ratkaisut: tutkimatta/muu, hyväksytyt, hylätyt	8
4) Toiminnan taloudellisuus	9
5) Muutoksenhakulautakunnan jäsenet toimikaudella 1.5.2019 – 30.4.2022	10
6) Henkilökunta 2021	11

1. OPINTOTUEN MUUTOKSENHAKULAUTAKUNTA

1.1. JOHDON KATSAUS VUOTEEN 2021

Vuonna 2021 Covid-19 virus levisi edelleen väestön keskuudessa. Tartuntojen välttämiseksi myös opintotuen muutoksenhakulautakunnassa jatkettiin etätöitä mahdollisuuksien mukaan, samoin etäkokouksia.

Etätöiden ja etäkokousten myötä tarve asioiden sujuvaan ja tietoturvalliseen sähköiseen hoitamiseen nousi entistä keskeisemmäksi. Keväällä 2021 muutoksenhakulautakunnassa saatiin päätökseen Valtorin Valti- Reitti ja Tupa palveluiden käyttöönotot. Tämä mahdollisti muun muassa asiakirjajakelun muutoksenhakulautakunnan sivutoimisille jäsenille tietoturvallisesti sähköisenä. Muutoksenhakulautakunta kehitti asiakkaiden sähköistä kuulemista oikeudenkäyntiaineistosta, kuulemalla niitä asiakkaita turvasähköpostilla, jotka olivat siihen halukkaita ja antoivat siihen suostumuksensa. Arviolta noin kolmasosa valittajista halusi saada asiakirjat sähköpostitse ja antoi vastineensa sähköisenä.

Syksyllä Muutoksenhakulautakunnassa tehtiin Valtorin sähköisen asianhallintaohjelman, VirastoVahvan esiselvitys sen selvittämiseksi, voisiko muutoksenhakulautakunnan asioita käsitellä kyseisellä sähköisellä asianhallintaohjelmalla. Muutoksenhakulautakunnan työryhmä kävi myös tutustumassa kahden sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan sähköiseen asianhallintajärjestelmään. Sähköinen asianhallintajärjestelmä mahdollistaisi asiakirjojen säilyttämisen ja arkistoinnin sähköisinä. Asian selvittäminen jatkuu vielä toimintakertomusvuoden jälkeen. Muutoksenhakulautakunnasta osallistuttiin Kansallisarkiston järjestämään AHAA-koulutukseen v. 2024 suunnitellun arkistojen digitalisointiin.

Vuonna 2021 muutoksenhakulautakuntaan saapuvien asioiden määrä oli edelleen laskussa. Edellisen vuoden vähentynyt asiamäärä vaikutti käsittelyaikaan positiivisesti; asioiden vireilläoloaika muutoksenhakulautakunnassa oli toimintakertomusvuonna 4 kuukautta 25 päivää.

1.2. MUUTOKSENHAKULAUTAKUNNNAN TEHTÄVÄ JA TOIMINTA

Muutoksenhakulautakunnalta voi hakea muutosta Kansaneläkelaitoksen opintotukea ja koulumatkatukea koskeviin päätöksiin.

Muutoksenhakulautakunnan tehtävä on yksittäisten valitusasioiden ratkaiseminen. Muutoksenhakulautakunta on itsenäinen ja riippumaton ja noudattaa toiminnassaan Suomen lainsäädäntöä ja Euroopan yhteisön lainsäädäntöä. Muutoksenhakulautakunnan toiminta rahoitetaan valtion budjettivaroilla. Sen päätökset ovat asianosaisille maksuttomia.

Muutoksenhakulautakunnasta säädetään opintotuen muutoksenhakulautakunnasta annetussa laissa (1080/2012). Valtioneuvosto nimittää päätoimisen puheenjohtajan toistaiseksi ja muut jäsenet ja varajäsenet kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla muun oikeustieteen ylemmän korkeakoulututkinnon kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinnon suorittaneita. Muista jäsenistä kahden tulee olla perehtyneitä korkeakouluopintoihin ja kahden perusopetuksen jälkeisiin yleissivistäviin tai ammatillisiin opintoihin.

Valtioneuvosto nimittää muutoksenhakulautakunnan jäsenet kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Vuonna 2020 nimitettiin jäsenet kaudelle 1.5.2019 – 30.4.2022. (Liite 8)

Muutoksenhakulautakunnassa on kaksi jaostoa, jotka ratkaisevat lainkäyttöasiat istunnoissaan. Pääsääntöisesti 1-jaosto käsittelee korkeakouluopiskelijoiden valitukset ja 2-jaosto toisen asteen opiskelijoiden valitukset. Puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja voi ratkaista asiat, joissa on kysymys valituksen tai poistohakemuksen peruuttamisesta, valituksen tutkimatta jättämisestä, uuden selvityksen johdosta Kansaneläkelaitokselle palautettavasta tai siirrettävästä asiasta, tai hakemuksesta, joka koskee tietojen tai asiakirjojen tiedoksisaantia.

Jos ratkaistavalla asialla on periaatteellista merkitystä lain soveltamisen kannalta muissa vastaavanlaisissa tapauksissa tai jos jaoston ratkaisu tulisi poikkeamaan aikaisemmasta käytännöstä, asia voidaan siirtää muutoksenhakulautakunnan täysistuntoon käsiteltäväksi.

Maksuliikenne hoidetaan Palkeiden toimesta. Tietohallintoa hoitaa Valtori.

1.3. MUUTOKSENHAKULAUTAKUNNAN TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Muutoksenhakulautakunta soveltaa toiminnassaan opintotukilakia (65/1994) ja valtioneuvoston asetusta opintotuesta (869/2017) sekä koulumatkatukilakia (48/1997) ja valtioneuvoston asetusta koulumatkatuesta (530/2015).

Vuoden 2021 aikana voimaan seuraavia opintotukilain ja koulumatkatukilain muutoksia;

1.1.2021 voimaan tulleella opintotuen muuttamisesta annetulla **lailla 1045/2020** säädettiin Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten oleskeluoikeuden yhteydestä opintotukioikeuteen.

Kyseisellä säädöksellä säädettiin myös siitä, miten Covid-19-epidemiasta johtuva opintojen aloittamisen estyminen ja opintojen viivästyminen otetaan huomioon opintolainahyvityksen ehdoissa, ja miten opintojen viivästyminen huomioidaan myös opintolainavähennyksen ehdoissa.

1.8.2021 voimaantulleella opintotuen muuttamisesta annetulla **lailla 681/21** säädettiin, miten covid-19-epidemiasta johtuva opintojen aloittamisen estyminen voidaan ottaa huomioon opintolainahyvityksen tutkinnonsuoritusaikaa laskettaessa, sekä siitä, että vuoden 2021 aikana tai sen jälkeen korkeakoulututkinnon suorittanut opintolainansaaja ei menettäisi oikeuttaan opintolainahyvitykseen tai opintolainavähennykseen, jos hän osoittaa, ettei ole pystynyt suorittamaan kaikkia tutkinnon suorittamiseksi vaadittavia opintoja covid-19 epidemiaan liittyvästä syystä. Opintolainansaaja olisi oikeutettu opintolainahyvitykseen tai opintolainavähennykseen, vaikka hänen tutkinnon suorittamiseen käyttämänsä aika on yhden lukuvuoden säädettyä määräaikaa pidempi.

1.1.2021 (osin 1.8.2021) tuli voimaan opintotukilain muuttamisesta annettu laki **1222/2020** ja koulumatkatukilain muuttamisesta annettu **laki 1223.20**. Näiden lakien muuttaminen liittyy hallitusohjelman kirjauksiin oppivelvollisuusiän korottamisesta 18 ikävuoteen, ohjauksen vahvistamisesta, toisen asteen koulutuksen maksuttomuudesta sekä toisen asteen valmistavien koulutusten ja nivelvaiheen ohjauksen kehittämisestä.

Muutokset liittyivät lainsäädäntöön, jolla säädetään aikaisempaa laajemmasta maksuttomuudesta toisen asteen koulutuksessa. Sen myötä perusopetuksen jälkeen suoritettava ammatillinen tutkinto tai lukiokoulutus ja sen päätteeksi suoritettava ylioppilastutkinto ovat täysin maksuttomia sen kalenterivuoden loppuun saakka, jona henkilö täyttää 20 vuotta. Maksuttomia ovat opetuksessa tarvittavat oppimateriaalit sekä työvälineet, -asut ja -aineet. Lisäksi yli seitsemän kilometrin koulumatkat ovat maksuttomia. Opintotukilain mukainen oppimateriaalilisä poistuu. Toisen asteen tutkinnon maksuttomuus laajeni nuorten alle 20-vuotiaiden opiskelijoiden oppimateriaaleihin ja koulumatkoihin.

Koulumatkatuen omavastuu poistuu noin 38 000:lta koulumatkatukea saavalta alle 21-vuotiaalta opiskelijalta. Lisäksi maksuttomien koulumatkojen piiriin tuli arvioiden mukaan lähes 50 000 uutta opiskelijaa, jotka aikaisemmin vastasivat itse koulumatkakustannuksistaan.

Lain muutoksella tulee eräille uusille opiskelijaryhmille oikeus opintotukeen ja koulumatkatukeen. Kaikki oppivelvolliset ja maksuttomaan koulutukseen oikeutetut ovat oikeutettuja opintojensa aikana opintotukeen ja koulumatkatukeen.

Aikuisille suunnatun oppimäärän mukaisia lukio-opintoja suorittavat, jotka ovat oikeutettuja oppivelvollisuuslaissa tarkoitettuun maksuttomaan koulutukseen, ovat oikeutettuja opintotukeen.

Lukuvuoden 2020/2021 Kelan opintoetuustilaston mukaan opintotukea sai kaikkiaan 293 560 henkilöä. Opintorahaa maksettiin 287 000:lle ja asumislisää 10 800 opiskelijalle. Opintolainan myönteisen valtiontakauspäätöksen sai 233 300 henkilöä. Yliopisto-opiskelijoista opintotukea sai 84 900, ammattikorkeakoululaisista 87 700, ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevista 84 400 ja lukiolaisista 27 500.

2. TULOKSELLISUUS

2.1. TOIMINNAN VAIKUTTAVUUS

Muutoksenhakulautakunnan toiminnan yleistavoite on ratkaista valitukset oikeudenmukaisesti, yhdenmukaisesti ja perustella päätös ymmärrettävästi, kohtuullisessa käsittelyajassa.

Muutoksenhakulautakunnan ratkaisukäytännöllä on ohjaavaa vaikutusta opintotukisäännösten soveltamiskäytäntöön.

Muutoksenhakulautakunnan vuoden 2021 aikana antamista yhteensä 2 774 päätöksestä 1 857 annettiin valituksen johdosta ja 760 poistohakemuksen johdosta. (Liite 1)

Valituksista muutoksenhakulautakunta hylkäsi 87 %. Valitus jätettiin tutkimatta tai asia raukesi 9 % asioista. Muutoksenhakulautakunta muutti tai kumosi päätöksen 4 % asioista. Poistohakemuksista muutoksenhakulautakunta hyväksyi 85 %, hylkäsi 9 %. Hakemus jätettiin tutkimatta tai hakemus raukesi 6 %. (Liite 3)

Muutoksenhakulautakunnan tietojen mukaan vakuutusosoikeus antoi vuonna 2021 yhteensä 70 ratkaisua opintotukiasioissa. Vakuutusosoikeus muutti tai kumosi muutoksenhakulautakunnan päätöksiä 5 kappaletta (7 %).

Muutoksenhakulautakunnan tietojen mukaan muutoksenhakulautakunnan päätöksistä tai toiminnasta ei tehty toimintavuoden aikana kanteluita eduskunnan oikeusasiamiehelle tai muille viranomaisten toimintaa valvoville viranomaisille.

2.2. TOIMINNAN TEHOKKUUS

2.2.1. PÄÄTÖSTEN MÄÄRÄ JA KÄSITTELYAIKA (TUOTTAVUUS)

Muutoksenhakulautakunnan tulostavoitteet asetetaan Opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa käytävässä tulosneuvottelussa. Opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa tehdyssä tulossopimuksessa vuodelle 2021 asetettiin tavoitteeksi 3 200 päätöksen tekeminen / vuosi, Käsittelyaikatavoitteeksi vuoden 2021 loppuun mennessä asetettiin seitsemän kuukautta. Lisäksi asetettiin tavoitteita päätösten laadulle ja viraston toiminnalle.

Opetus- ja kulttuuriministeriön ja muutoksenhakulautakunnan puheenjohtajan välillä tehtiin johtamissopimus kaudelle 2017-2022. Sopimuksessa mm. asetettiin valtionhallinnon yhteiset johtamisen tavoitteet, keskeiset tulostavoitteet ja johtamisen ja johtajuuden tavoitteet.

Muutoksenhakulautakunta ratkaisi vuoden 2021 aikana yhteensä 2 774 asiaa. 1-jaostolla ratkaistiin 1 147 asiaa, 2-jaostolla 1 286 asiaa ja puheenjohtajan päätöksellä ratkaistiin 184 asiaa. Täysistunnossa ei ratkaistu yhtään asiaa.

Vuoden keskimääräinen käsittelyaika oli 145 päivää, eli 4 kuukautta ja 25 päivää.
(Liite 2)

2.2.2. TOIMINNAN TALOUDELLISUUS

Vuonna 2021 muutoksenhakulautakunnan toimintamenoihin myönnettiin 647 000 euron määräraha. Edellisen vuoden määrärahasta siirtyi lisäksi käytettäväksi 50 496 euroa. Muutoksenhakulautakunta käytti toimintavuoden aikana yhteensä 636 964 euroa.

Toimintamenoista 479 246 € käytettiin henkilöstömenoihin, 69 104 € toimitilavuokraan, 87 137 € palvelujen ostoihin ja 1 477 € muihin menoihin.

Muutoksenhakulautakunnan päätöksen hinta (kaikki toimintamenot jaettuna päätösten määrällä) oli 243 €.

2.3. HENKILÖSTÖ

Henkilötyövuosimäärä oli 7,5. Muutoksenhakulautakunnassa työskenteli puheenjohtaja, 5 lakimiestä, kaksi toimistosihteerä, joista toinen osa-aikainen.

Muutoksenhakulautakunnalla on oma tarkentava virkaehtosopimus. Muutoksenhakulautakunnan palkkausjärjestelmässä palkka muodostuu tehtäväkohtaisesta palkasta ja henkilökohtaisesta suorituslisästä.

Työntekijöillä on liukuva työaika. Muutoksenhakulautakunnan henkilöstö teki toimintavuonna pääosin etätyötä koronaepidemiasta johtuvista syistä. Muutoksenhakulautakunnan päätökset

annetaan valittajille ja Kelalle edelleen käsin allekirjoitettuina, postitse, mikä edellyttää toimistotyötä. Päätökset arkistoidaan myös paperisina.

Työtyytyväisyyskyselyn keskiarvo oli 3,95 ja esimiestyytyväisyyskyselyn keskiarvo oli 4,20 asteikolla 0-5.

Henkilöstön työterveyspalvelut hankittiin Suomen Terveystalosta. Henkilökunnalla oli käytössään liikunta- ja kulttuurietu.

3. SISÄISEN VALVONNAN ARVIOINTI- JA VAHVISTUSLAUSUMA

Tulostavoitteiden toteutumista seurataan diaari- ja päätöksenteko-ohjelman raporttien avulla. Raporteista seurataan vireillä olevien asioiden määriä ja muutoksia sekä käsittelyaikoja.

Ratkaisukäytännön yhdenmukaisuutta seurataan oikeustapausrekisterillä ja puheenjohtajien valvonnalla.

Henkilörekisterin tietosuojan varmistamiseksi on laadittu tietosuoja-asetuksen edellyttämät tietosuojapolitiikka, tietosuojaohjeistus ja seloste käsittelytoimista.

Määrärahojen käyttöä seurataan talouden seurantaraporteista. Toimintavuoden aikana menot tarkasti muutoksenhakulautakunnassa toimistosihteeri ja hyväksyi puheenjohtaja. Maksuliikenne hoidetaan Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksessa. Sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan arvioidaan täyttävän sille säädetty vaatimukset.

Toimintakertomus on hyväksytty muutoksenhakulautakunnan täysistunnossa 2.3.2022.

Allekirjoitukset:

Terttu Ujainen

Merja Salmi

Laura Hansén

Juuso Luomala

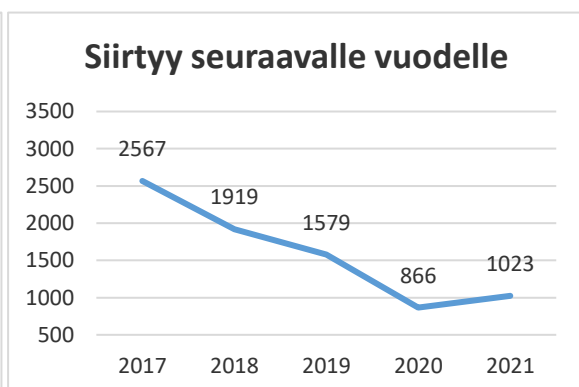
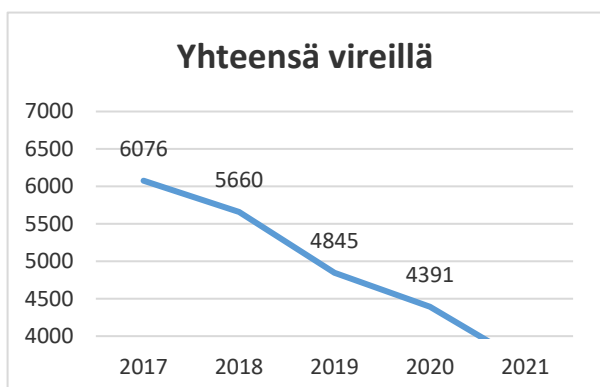
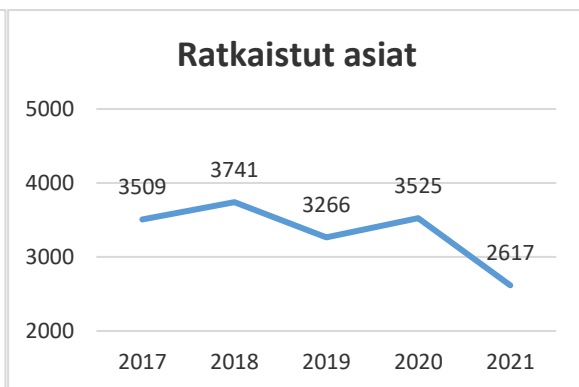
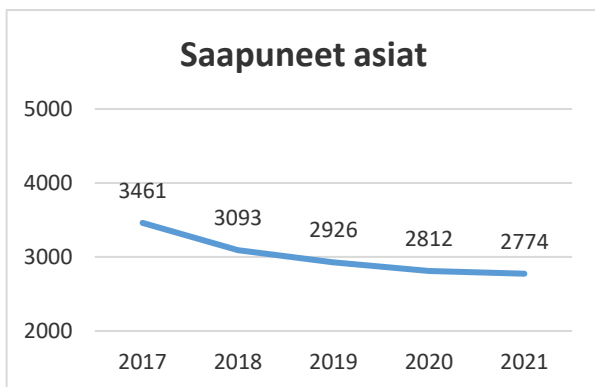
Antti Hallia

Satu Honkala

Liite 1

Saapuneet, ratkaistut

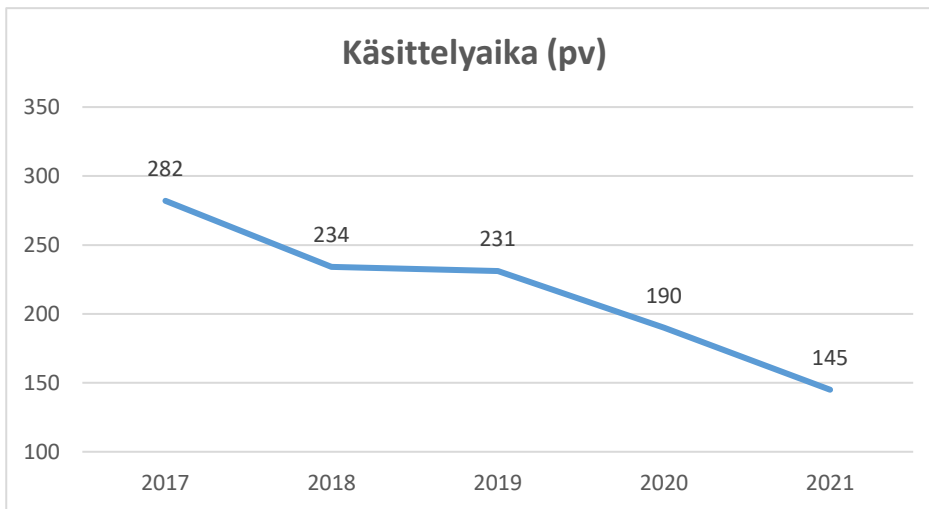
Vuosi	2017	2018	2019	2020	2021
Kaikki asiat					
Siirtyy edelliseltä vuodelta	2615	2567	1919	1579	866
Saapuneet asiat vuoden aikana	3461	3093	2926	2812	2774
Yhteensä vireillä	6076	5660	4845	4391	3640
Ratkaistut asiat vuoden aikana	3509	3741	3266	3525	2617
Siirtyy seuraavalle vuodelle	2567	1919	1579	866	1023
Valitusasiat					
Siirtyy edelliseltä vuodelta	1732	1592	1196	1126	658
Saapuneet asiat vuoden aikana	2161	1966	1850	1911	2028
Yhteensä vireillä	3893	3558	3046	3037	2686
Ratkaistut asiat vuoden aikana	2301	2362	1920	2379	1857
Siirtyy seuraavalle vuodelle	1592	1196	1126	658	829
Poistohakemukset					
Siirtyy edelliseltä vuodelta	883	975	723	453	208
Saapuneet asiat vuoden aikana	1300	1127	1076	901	746
Yhteensä vireillä	2183	2102	1799	1354	954
Ratkaistut asiat vuoden aikana	1208	1379	1346	1146	760
Siirtyy seuraavalle vuodelle	975	723	453	208	194

Liite 2

Käsittelyaika

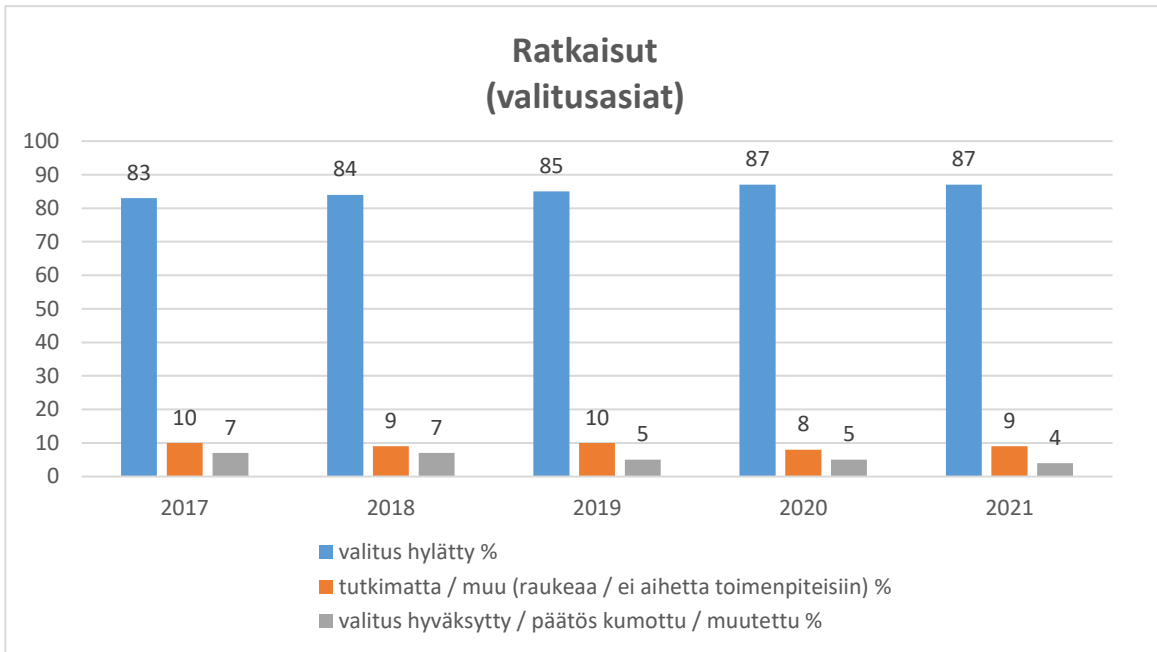
Vuosi	2017	2018	2019	2020	2021
Tavoite, kk	5,5	5,5	5,5	7	7
Toteutunut, kk	9,4	7,8	7,7	6,3	4,8
Toteutunut, pv	282	234	231	190	145

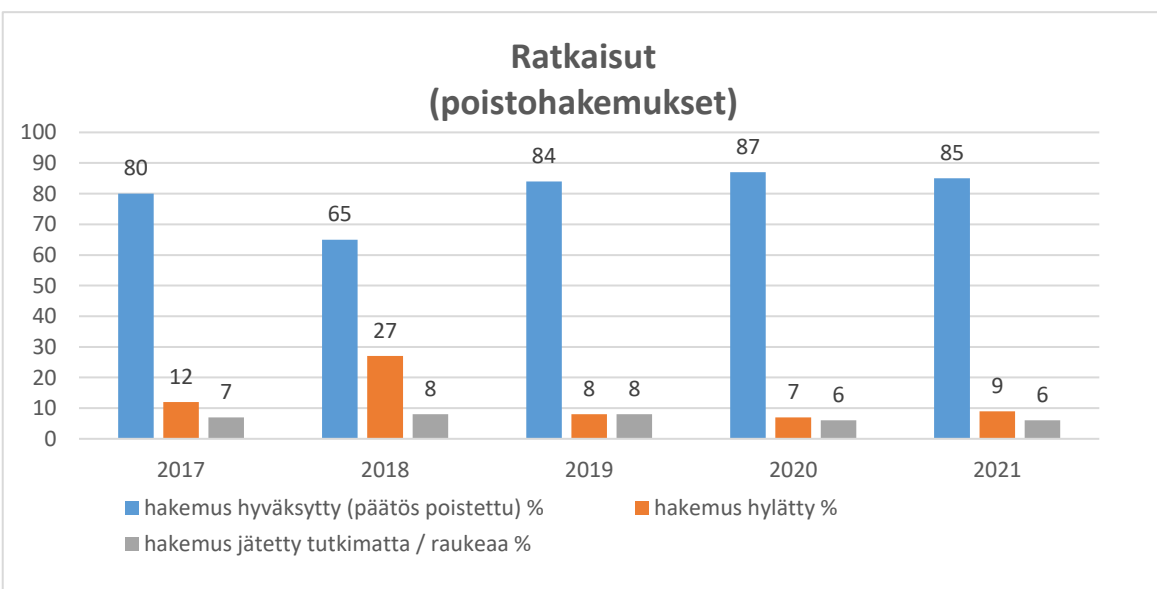
Liite 3

Opintotuen muutoksenhakulautakunnan ratkaisut

Valitusasiat (päätöksiä yht. 2 301 kpl)	2017	2018	2019	2020	2021
valitus hylätty %	83	84	85	87	87
tutkimatta / muu (raukeaa / ei aihetta toimenpiteisiin) %	10	9	10	8	9
valitus hyväksytty / päätös kumottu / muutettu %	7	7	5	5	4

Poistot (päätöksiä yht. 1 214 kpl)	2017	2018	2019	2020	2021
hakemus hyväksytty (pätös poistettu) %	80	65	84	87	85
hakemus hylätty %	12	27	8	7	9
hakemus jätetty tutkimatta / raukeaa %	7	8	8	6	6

Liite 4

Toiminnan taloudellisuus

Vuosi	2017	2018	2019	2020	2021
Lisämääräraha	75 000				
Myönnetty määräraha	621 000	619 000	635 000	641 000	647 000
Siirtynyt ed. vuodelta	290	54 183	59 399	89 067	50 496
Yhteensä	698 307	673 183	694 399	732 087	697 496
Henkilöstömenot: palkat, palkkiot	520 396	491 190	464 442	529 999	479 246
Toimitilavuokrat	66 842	67 369	68 245	68 577	69 104
Palvelujen ostot	50 494	49 409	66 663	76 079	87 137
joista ICT-kulut				39 423	53 756
Aineet, tarvikkeet, tavarat (ostot)	4 377	5 816	5 995	4 895	1 477
Yhteensä	642 108	613 784	605 345	679 550	636 964
Siirtyy seuraavalle vuodelle (€)	56 199	59 399	89 054	52 537	60 532
Päätöksen yks.hinta (€)	183	164	185	193	243
Henkilöstön määrä (htv)	8,5	8,5	7,5	8,5	7,5
Päätöstuotanto:					
Asioita vireillä vuoden alussa	2 615	2 567	1 919	1 579	866
Saapuneet asiat	3 451	3 093	2 921	2 812	2 774
Vireillä yhteensä	6 066	5 660	4 840	4 391	3 640
Päätöksiä	3 509	3 741	3 266	3 525	2 617
Asioita siirtyy seur. vuodelle	2 557	1 919	1 574	866	1 023
Päätöksiä / htv	413	440	435	415	349
Käsittelyaika:					
Tavoite kk	5,5	7	7	7	7
Toteutunut kk	9,4	7,8	7,7	6,3	4,8

Liite 5

Opintotuen muutoksenhakulautakunnan jäsenet

Toimikausi 1.5.2019 – 30.4.2022 (henkilökohtaiset varajäsenet suluissa):

Terttu Ujainen, puheenjohtaja

Merja Salmi, varapuheenjohtaja (Anna Kankaanpää)

Laura Hansén (Mikko Vanhanen)

Jouni Järvinen (Satu Honkala)

Jani Sillanpää 21.1.2021 saakka, Sakari Tuomisto 22.1.2021 lukien; (Antti Hallia)

Juuso Luomala (Anni Koivisto 21.1.2021 saakka, Iris Hynönen 22.1.2022 lukien)

Liite 6

Opintotuen muutoksenhakulautakunnan henkilöstö

puheenjohtaja Terttu Ujainen
lakimies Päivi Paavola
lakimies Sanna Härmälä vv.
lakimies Jyrki Juvonen
lakimies Sanna-Maria Stenvall
lakimies Peter Anthonsen
lakimies Maija Turunen
toimistos sihteeri Sanna Holmström
toimistos sihteeri Jukka Aulavuori oa.